

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 5. rožnika (junija) 1850.

List 23.

Prijazen svet v zadevah zemljišnega oprostjenja.

Distriktne komisije so pričele svoje opravila za stran zemljišnega oprostjenja, da bi z vsakim kmetom storile prerajt, kaj in koliko da bo imel za urbarske davke in desetino odškodnine plačati. Povedano je bilo že dostikrat, da bodo kmetje le eno tretjino (en dritelj) plačila odrajtali v cesarske kase, in nadjali smo se, da bo vsak poprejšen podložen že komaj čakal tiste imenitne ure, v kateri bo ne le po besedah temu tudi v djanju odvezan za vselej vsiga zemljišnega podložitva.

Komaj pa se je perblizal ta željno dočakovani čas, in kaj se sliši? Sliši se, de med tem, ko se oprostivne dela večidel v lepim redu opravljajo, sèm ter tje vunder nekteri kmetje nočejo priti k distriktni komisii, da bi storili rajtingo. Prav neljubo nam je kaj taciga slišati. Taki oterpnjenci so enaki tistimu kujavcu, kteriga lačniga h kosilu kličejo, pa noče priti, — kaj se mu zgodi? lačen je, in je le sam tega kriv! Takó se bo tudi godilo vsim tistim, kteri vabljenja distriktnih komisij ne porajtajo, zakaj §. 104 ukaza 12. septembra p. l. razločno pravi: „ako se primeri, de eden ali drugi vdeleženih brez veljavniga izgovora ne pride ali de se izvedenja prinesiti brani, ima distriktna komisija oblast odkupnino določiti, in tisti, ki ni prišel, ali ki je izvedenja zaderžal, nima pravice pritožbo storiti.“ Tudi pri navadnih tožbah se takó godi, če toženec k dnevu ne pride, bo v kontumacijo obsojen in plačati mora, za kar je bil tožen. Ravno takó se bo tudi v teh zadevah godilo, — kdor ne pride k rajtingi, bo plačal, kar se mu bo določilo, in pravice ne bo imel, se naprej pritožiti.

Prav potreba je tedaj, de vsaki sam pride, de zamore marsikaj razjasniti, kar je morebiti napčno naznanjeno. Desetine se bojo scer po katasterski meri in ceni obravnale; pa od tistiga časa, ko se je kataster vpeljal, se je morebiti že kaj spremenilo, ena ali druga zemlja ni morebiti z desetino od desetnika prav naznanjena ali morebiti ni s tolikšno desetino obložena, kakor je skazano i. t. d. Marsiktera zmota se zna nevedama in nehotama vriniti. V vsih teh zadevah je torej potreba, de kmet pravo razjasnenje sam da. Primerilo se je pri eni distriktni komisii, de je desetnik kmeta v prerajt desetine po katasterski ceni djal, ktera je vergla vsako léto 19 goldinarjev. Kmet pride k rajtingi in prinese spisano pogodbo, v kateri je bil njegov sprednik desetino za vsako léto s 5 goldinarji odkupil. Komisija je to pogodbo za veljavno spoznala. Kaj bi se pa bilo zgodilo, ko bi kmet ne bil prišel? Znaprej bi bil mogel vsako léto 19 gold. namest 5 gold. plačevati. To bi se bil za ušesam praskal!

Ravno takó se sliši, da nekteri nočejo protokolov podpisovati ali podkriževati. Tudi to je nap-

čno. Ako nima kdo kaj zoper prerajt odškodnine opomniti, tudi vzroka nima, se zaznamvanju protokolov odtegniti. Pa mu tudi to nič ne pomaga, ker ima protokol tudi brez tega podpisa ali križa veljavnost za plačilo.

Na dalje je na znanje prišlo, da nekteri nočejo jemati razsodb, to je, tistih listov, v kterih je létno plačilo in celi kapital odškodnine zapisan. Ako téh listov noče kdo sam vzeti, se mu ta razsodba po dostojnim sodništvu donese.

Vsako tako kljubovanjo tedaj ne pomaga nič, ampak le spričuje, da nekteri ne spoznajo imenitosti te obravnave, po kateri se bo gotovo stan kmetijstva poboljšal.

Ne mislite, da bo vas kdo kaj zapełjal; sej nobeden ne more misliti, vam novih davkov naložiti, ampak vas po postavah zemljišnega podložitva za vekomej odvezati. Verjemite, da gospodje, kterim je to delo izročeno, niso — kakor nekteri mislijo — najemniki grajšinskih gospósk; ampak oni so služabniki Cesarja, ki je imenitno postavo oprostjenja za blagor tavžent in tavžent kmetov poterdil. Gospodje distriktnih komisij imajo postavo na tanjko predpisano, po kateri morajo ravnati, de se nobenimu krivica ne zgodi. Če pa kdo misli, da ima veljaven vzrok pritožbe; naj ga da na znanje; gotovo bo vslišan, če je njegova pritožba pravična. Da se pa zvé, kje de koga kaj teží, mora sam priti, da pové, kar mu prav ni. Pomislite le enmalo, koliko težav in koliko postav ste poprej imeli, ko so vaše zemljiša še podložne bile, kolikrat ste mogli k grajšinam za to ali uno reč hoditi, kolikrat na tlako cepljati, davke nositi, žitnico voziti i. t. d. in če se vam je kaj napčno zdelo, kolikrat ste mogli daljne pota storiti do kantonskih komisij in kresij, in še pri vsim tem je dostikrat po več létnih dragih pravičah vse pri starim ostalo. Ali zdaj — zdaj — ko je čas prišel, da imajo vaše posestva rešene biti težavniga podložitva, zdaj se pa kujate in se preč obračate od tistih, kteri so zató postavljeni, vam težko butaro preč vzeti! Naj vam ne bo ta poslednja pot za oprostjenje svojiga zemljiša takó grenjka; storite jo radovoljno in pokažite, de ste vredni in zavedni postati slobodni državljani!

Mi, ki ste nas v deželno komisijo za svoje namestnike izvolili — mi mislimo po svojim poklicu ravnati, da vam očitno in prijazno svetujemo kar je prav, in da vas odvernemo od vsiga, kar je napčno in škodljivo.

Ambrož. Matavšek. Lukanič.

Razstava mnogoverstniga blagá in obertnijskih in rokodelskih izdelkov v Londonu na Angleškem.

Tudi vsim fabrikantom, obertnikom in rokodelcam na Slovenskem na znanje.

Kolikor bolj zamore fabrikant in rokodelec kupčijo s svojim blagam razširiti, toliko več prodá in toliko več